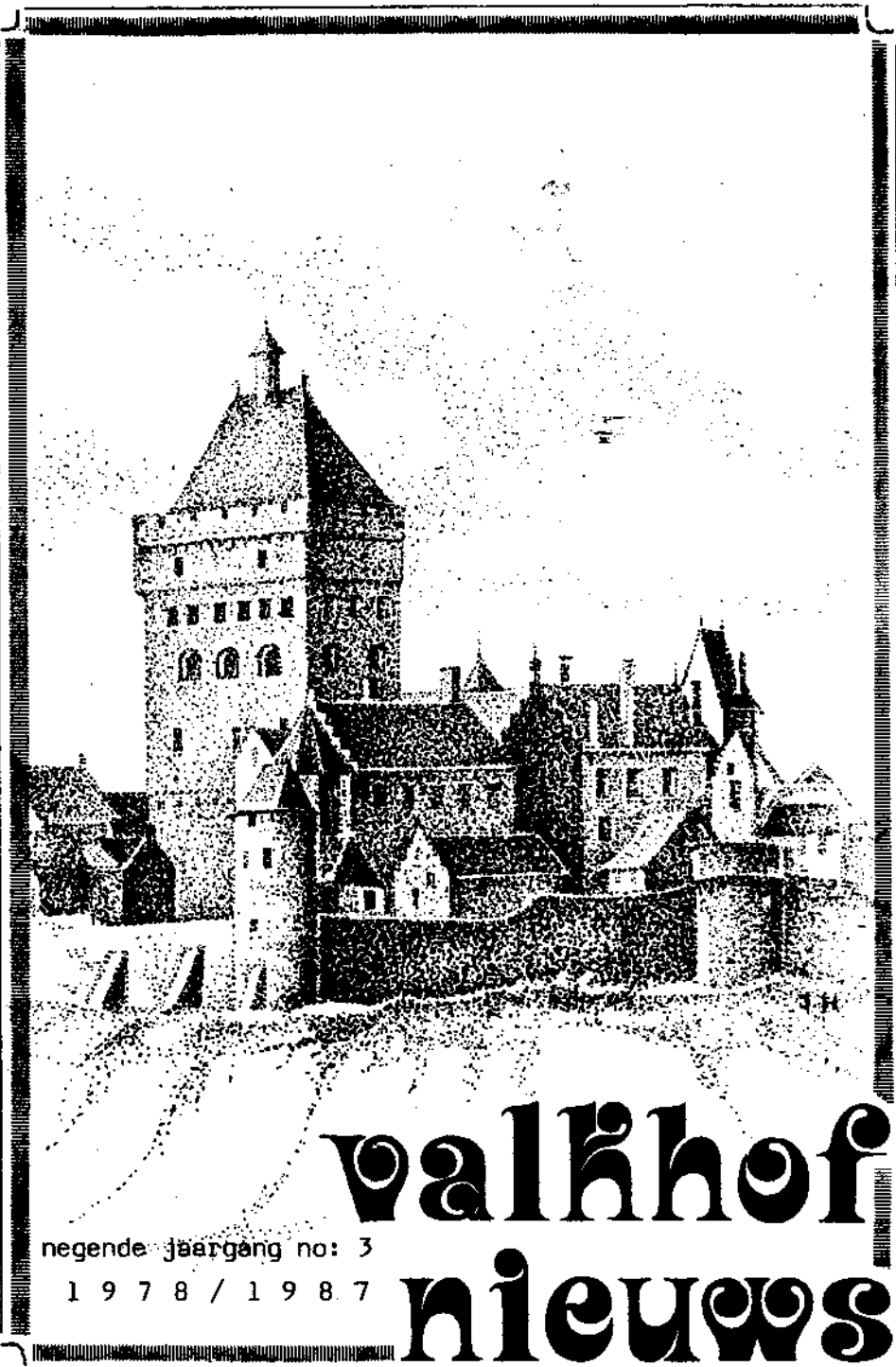

mèt het VALKHOF

komt NIJMEGEN

W E E R

VOLLEDIG OVEREIND !!

**Valkhof
nieuws**

negende jaargang no: 3

1978 / 1987

V A L K H O F V E R E N I G I N G

LIMAATSCHAP: schriftelijke aanmelding
via postbus 1390 Nijmegen

CONTRIBUTIE: f.20.= p.jr.(65+ f.12.50)
op gironummer:4438363 t.n.v.
Valkhofvereniging Nijmegen

V A L K H O F N I E U W S:

REDAKTIELEDEN: Hein van Brienen
Johan Hendriks
Gerard Hermans
Robert Spanings
Theo Verweij

REDAKTIEADRES: Postbus 1390
6501 BJ Nijmegen

V A L K H O F A K T I V I T E I T E N:

RONDELEIDINGEN en TENTOONSTELLINGEN:
Hein van Brienen
tel:080-233551

CONCERTEN e.d.:Maarten Dongelmans
tel:080-220752

=====

=		=
=	VALKHOFSTICHTING	=
=	<hr/>	=
=	Bankrekening ABN-bank	=
=	Nijmegen:53.76.75.930.	=
=	giro ABN-bank Nijmegen	=
=	no:821025.	=

=====

VOORWOORD

Met enige vertraging hebt U nummer 3 van Valkhofnieuws ontvangen en we hopen dat U er wederom leesplezier aan mag beleven.

De vertraging is door ziekte en door oorzaken van organisatorische aard ontstaan en we hopen nu weer spoedig in een regelmaat te komen die een tijdig verschijnen waarborgt.

De landelijke bekendheid die onze vereniging kreeg in 1986 is niet onopgemerkt aan ons voorbijgegaan en U zult dit kunnen vaststellen aan de groei van het ledental.

Met onze doelstellingen als herkenningsteken gaan we over enkele maanden het tiende jaar van ons bestaan in en we mogen er best trots op zijn dat we reeds behoorlijk onze doelstellingen aan het verwezenlijken zijn. Zo heeft momenteel de derde in onze rij de meeste aandacht, nl:

* bestuderen van en medewerking verlenen aan de mogelijkheden van een gehele of gedeeltelijke herbouw van de Valkhofburcht*.

Staan in Nijmegen ook tot ons genoeg enkele markante punten nog prachtig in de schijnwerpers, de Valkhofkapel en onze vereniging tracht men in het duister te houden. Wij zouden evenwel een zeer overtuigende bijdrage kunnen leveren aan het antwoord op de vraag van de overheid omtrent de "toeristische haalbaarheid" inzake "herbouw Valkhof". Zonder enige gemeentelijke bewegwijzering in haar richting blijkt de Valkhofkapel de magnetische aantrekkingskracht van het Valkhof op toeristen duidelijk bewezen te hebben.

Aan U wensen we enig leesplezier.

VERSLAG JAARVERGADERING 1987

De negende jaarvergadering van de Valkhofvereniging werd door voorzitter J.Nooy geopend met een terugblik op het jaar 1986. Daarbij ging hij met name in op de promotie van de Valkhofplannen en -activiteiten tijdens de presentatie van het Waalkadeprojekt op 1 oktober van dat jaar. In tegenstelling tot de lokale pers, hebben de landelijke dagbladen ruim aandacht geschonken aan deze presentatie. Wellicht mede daardoor kreeg het Valkhof in de herfstmaanden een grote stroom geïnteresseerden te verwerken. In totaal brachten meer dan 60.000 mensen een bezoek aan de Nicolaaskapel.

Hij de tekst en uitleg welke de toezichtouders/gidsen in de kapel aan de talrijke bezoekers geven, is de prachtige maquette van de Valkhofburcht een onmisbaar attribuut gebleken. Het bestuursvoorstel om de bouwer van dit pronkstuk, de heer H.Lamers, tot contributievrij lid voor het leven te benoemen, werd unaniem door de vergadering gesteund.

Secretaris G.Hermans memoreerde in het kort de belangrijkste afhandelingen van het secretariaat. In het licht van openheid naar de leden zal, met onmiddellijke ingang, een lijst met ingekomen en uitgegane stukken ter inzage worden gelegd. Reacties hierop kunnen tijdens de rondvraag en eventueel na de sluiting van de vergadering worden behandeld of toegelicht.

Aansluitend deed G.Hermans als coördinator van de technische commissie verslag van de

verrichte werkzaamheden. In het afgelopen jaar zijn de voorbereidingen getroffen voor de heraanleg van de elektrische installatie in de kapel. Onder de auspiciën van de technische commissie zijn sleuven gezaagd en gaten geboord in de betonplaten van de bovengalerij. Hierin zal door de installateur een dubbele ringleiding worden aangelegd, zodat de gehele installatie vrijwel onzichtbaar wordt.

Als kenmerk van de kapel als vredesymbool is een bronzen vredesplaquette geplaatst in een blinde nis aan de noordzijde.

De provisorisch aangebrachte deur in de ingangspartij heeft een duidelijk voelbare verbetering van het klimaat in de kapel tot gevolg. Als mogelijke minder tijdelijke oplossing is inmiddels de zware houten deur van de voormalige kapel van het Canisius College gereserveerd.

Een kerstgroep, groter en grootser dan ooit, heeft samen met de afdichting van de ingangspartij voor een record-aantal van meer dan 3000 bezoekers gezorgd. En dat ondanks de vaak barre winterse weersomstandigheden. Van het door een nederlands en een Duits bedrijf gedaan onderzoek naar de conserveringsmogelijkheden voor de kapel, zijn bij ons noch bij de gemeente gegevens binnengekomen. De mogelijke realisering van de aanbouw aan de kapel in authentieke stijl is weer een stap dichterbij gekomen nu, naast de bouwtekeningen, ook het bestek gereed is.

Een vooruitblik op het technische deel van het seizoen 1987 leerde, dat twee HTS-studenten in het kader van hun stageperiode bij de gemeente Nijmegen de bouwkundige staat

van de kapel, de vochthuishouding en de mogelijkheden voor een permanente deur, alsmede een klimaatregeling aan een onderzoek zullen onderwerpen. De bevindingen zullen, behalve aan de gemeente, ook aan de Valkhofvereniging kenbaar worden gemaakt.

Ten aanzien van de exposities, concerten en andere activiteiten kon worden meege-deeld, dat de tijdstippen hiervan ook aan de gemeente zullen worden doorgegeven. Dit om te voorkomen dat evenementen in het park de gebeurtenissen in de kapel zullen verstoren. Tijdens de Open Monumentendag op zaterdag 12 september zal de Valkhofvereniging "acte de présence" geven en rondleidingen verzorgen.

M.Dongelmans keek met voldoening terug op het concertseizoen van 1986. De uitvoerenden van de toch al goed bezochte Valkhofconcerten mogen zich in een groeiende belangstelling verheugen. Een experiment in de vorm van een koperensemble op de bovengalerij kon zeer geslaagd worden genoemd.

Penningmeester Ih.Verweij kon met gepaste trots de bijna 50 aanwezigen een zeer florissante jaarrekening 1986, alsmede de begrotingsvergelijkingen voorleggen. Opnieuw waren de baten uit de contributies en de verkopen veel hoger dan was begroot. De kosten voor porti/verzending, papier en redactie/drukken Valkhofnieuws lagen echter eveneens aanzienlijk hoger dan verwacht; dit als gevolg van de sterke toename van het ledental. Desondanks kon het boekjaar worden afgesloten met een batig saldo van bijna 4700

gulden.

De kaskommissie 1986, gevormd door de heren L.Berenbroek en A.Verhoeven, heeft zich bereid verklaard deze taak ook voor 1987 op zich te willen nemen. De controle van de financiële administratie zal aan het einde van dit jaar worden uitgevoerd. In de jaarvergadering 1988 zal verslag worden gedaan van de resultaten.

Het agendapunt "samenstelling bestuur" voorzag in het statutair aftreden van voorzitter J.Nooy en van R.Hendriks. Nooy stelde zich herkiesbaar, doch Hendriks niet. Zij zijn resp. herkozen en afgetreden. Gezien de korte termijn tussen het bekend worden van de niet-herkiesbaarstelling van Hendriks en de datum van de jaarvergadering, was het niet mogelijk een nieuwe kandidaat voor deze post voor te dragen. In deze vakature zal bij de volgende jaarvergadering worden voorzien.

Na de pauze werden de geplande activiteiten voor 1987 op een rijtje gezet. Nooy meldde dat de Theophano-kommissie, bestaande uit de heren A.Hubers, A.Wolf, P.de Leeuw en H. van Brienen, reeds verscheidene lijnen voor 1991 heeft uitgezet. In dat jaar zal worden herdacht dat Keizerin Theophano 1000 jaar geleden op het Valkhof in Nijmegen overleed. Samen met duitse zusterverenigingen (o.a. uit Aachen), de Nijmeegse Universiteit en enkele musea zullen verschillende activiteiten worden ontplooid. Zo zal men onder meer aan toeristisch-historische tochten in de Nijmeegse regio kunnen deelnemen. Routes worden uitgezet langs burchten, kerken en andere gebouwen en bouwwerken welke omstreeks het

jaar 1000 zijn ontstaan. Startplaats is het Valkhof.

Hermans richtte de aandacht op 1987. Nog vóór de aanvang van het expositie seizoen zal de gemeente de nieuwe lichtinstallatie laten aanleggen. Het aanbrengen van de afmontage (wandkontaktdozen, lichtpunten, e.d.) zal door de technische commissie ter hand worden genomen.

De kans op een permanente deur in de kapel is aanzienlijk groter geworden, nu is gebleken dat de door ons aangebrachte nooddeur een gunstig effect heeft op de vochtigheid van de muren.

Ten aanzien van de exposities kon worden gemeld, dat de samenwerking met de V.V.V., het Cultureel Centrum De Lindenberg en Museum Kam ook in dit seizoen zal worden nagestreefd. Vanaf heden zal meer de nadruk worden gelegd op de informatie-verschaffing inzake het Valkhof.

In het kader van de herbouwplannen zijn de voorbereidingen voor de financiering van de kapel-aanbouw in volle gang. Daarnaast wordt gewerkt aan een financieringsplan voor de herbouw van de burcht en aan haalbaarheids-onderzoeken ten aanzien van historische-, toeristisch/recreatieve- en exploitatie-aspekten.

De reacties en opmerkingen van de vergadering kunnen als volgt worden samengevat: De heer Kuilman verklaarde zich tegen de casinoplannen. Hij vond de bouwhoogte, variërend van 14 tot 21 meter, in geen verhouding staan tot de hoogte van de bestaande bebouwing. Met name voor het zgn. Alewijnse-pand zag hij het duister in. Nooy antwoordde

hem dat de plannen nu bij de welstandskommissie zijn en dat de gevel van het Alewijnse-pand op de monumentenlijst staat.

De heer van Loon merkte onder meer op, dat de gemeentelijke bewegwijzering naar het Valkhof vrijwel overal ontbreekt en vroeg zich af of niet als nog in deze tekortkoming van informatie naar de toerist kon worden voorzien.

Mevrouw Hoefnagels sprak haar bewondering uit over de nieuwste kerstgroep en hoopte dat deze jaarlijks zou terugkeren. Met betrekking tot de trappartij aan de Lindenbergzijde van de Valkhofheuvel stelde zij voor een stevige leuning aan te brengen. Vooral ouderen die van de boot komen hebben, na de zeer pittige klim vanaf de Waalkade, behoefte aan enige houvast.

Velen in de vergadering vonden het Valkhof niet de geëigende plaats voor het geven van popconcerten, zoals dat nu enkele malen heeft plaatsgehad. Tenslotte kwam het voorstel om de zgn. "bloemenklok" te verplaatsen naar het Trajanusplein. Dit uurwerk zou daar veel beter tot zijn recht komen. Het zou weer een van de visitekaartjes van Nijmegen kunnen worden. Bijkomend voordeel is, dat deze tijds-aanduiding in bloemen dan wellicht ook minder te lijden zal hebben van vandalisme. Het bestuur was het grondig eens met deze suggestie.

De avond werd afgesloten met een fraai reisverslag van de heer Fleuren, in de vorm van een kleuren/geluidsfilm over de zorg voor monumenten in Z-Amerika. Het betref hier de resten van de Inca-kultuur, welke tegen hoge kosten worden bewaard voor verval.

De film toonde dat arme landen veelal een beter besef hebben van de kulturele waarde van hun voorgeschiedenis dan menige rijke Westerse natie. Indien de toeristenstroom zorgvuldig wordt gedoseerd, kan men tot in lengte van jaren verzekerd zijn van een stabiele bron van inkomsten.

Onze gebouwde resten van het verleden zijn aanzienlijk minder moeilijk bereikbaar dan Cuzco en Macchu Picchu in Peru. Bij ons liggen ze als het ware voor de voordeur. Maar misschien lijden we op dit punt wel aan verziendheid. Zuid-Amerika kan voor ons nog als voorbeeld gelden.

Het bestuur dankt de heer Fleuren voor zijn kleur- en luisterrijke bijdrage.

G.Hermans
secretaris

.....

.....

.....

MAAR GOED DAT SIENEN NIET KUNNEN SPREKEN

In 1796 worden kinderen van een nijmeegse familie in de vroege morgen wakker door het dreunen van mokerslagen. Het huis waar zij wonen staat onder aan de Voerweg en het lawaai komt van het Valkhof. De oude burcht tegenover hun woning zal vanaf heden gesloopt worden.

Vooraf het laatste jaar is er bij de 'hoge heren' veel over slopen gesproken en zij waren het zoals gebruikelijk niet altijd eens met elkaar, maar toch kwam er een besluit: afbreken!

De meeste nijmegenaren begrijpen daar niets van en zijn ontevreden. Maar ja, wat heb je als gewone jongen te vertellen? En dan nog een bezettingsleger van Fransen om je heen! De kreet: 'Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap' blijkt duidelijk op verschillende manieren toegepast te worden!

De tijden zijn slecht gebleven sinds twee jaar geleden de stad veroverd werd. Er wordt zo goed als niets meer gebouwd en vader Gerrit van der Poort is als metselaar dan ook zonder werk. Hij zit vandaag zoals altijd met zijn gezin rond de eenvoudige houten tafel waar iedere morgen opnieuw de vraag opduikt, hoe zorg ik voor eten vandaag en waar komen de lieve centen vandaan...

De metselaar begrijpt heel goed dat zijn vrouw gelijk heeft als ze zegt: 'wie bouwen kan heeft ook afbreken in de vingers'. Hij moet proberen als sloper aan de overkant werk te krijgen, alleen al om de armoede waarin ze leven wat te verminderen.

Denkende dat dit hem niet ligt, waagt hij deze dag zijn kans en hij heeft geluk, de baas

zoekt toevallig nog twee man en van der Poort kan aan de slag. Grote vreugde in het gezin bij dit bericht want nu zal hun leven, al is het misschien maar tijdelijk, iets gemakkelijker worden.

De volgende dag is hij startklaar. Met de moker op zijn schouder stapt hij over de binnenplaats waarover eens vorstelijken lieden schreden. Van der Poort ziet de al stuk geslagen vensters en naar buiten hangende deuren, het einde van een stuk geschiedenis.

Boven op de muur waar het dak al is weggehaald, begint zijn werk. Met de eerste slag van de moker schrikt hij toch nog.. De stenen zijn oud dat is duidelijk te zien, hoe lang is het geleden dat ze werden ingezet? Welke man was hier toen aan het werk? Een werk dat hij nu gaat vernielen!.. Alles maakt hier nog een solide indruk, het is duidelijk dat er eens de grootste zorg aan werd besteed. Afbreken kan iedere lummel, maar er zijn vakmensen nodig om zoiets als dit te bouwen en er waren hier duidelijk meesters aan het werk.

Bij de volgende mokerslagen beseft hij al dat dit werk hem tegenstaat; sloper zijn van een duizend jaar oude bouw is geen erebaantje. Koningen en keizers hebben hier hun verblijf gehad en zoiets eenvoudig in elkaar rammen is werk voor dommen. Hij is te veel vakman om zich niet te schamen.

Maar ja, zeven hongerige magen wachten thuis en de vrouw heeft gelijk dat ze hem hierheen stuurde. Misschien één jaar lang werk, één jaar iets ruimer leven. Hij ziet het kleine huis onder aan de Voerweg, de twee oudsten spelen op blote voeten in het zand. Die beseffen nog niet in welk een armoë ze terecht zijn

gekomen.

Voorzichtig slaat hij de tufstenen los van de muur, waarom eigenlijk? Straks wordt alles toch fijngemalen en over wegen uitgestrooid. Als een stadsbestuur zo zijn historie laat vermorselen, dan heeft deze plaats geen toekomst en geen verleden meer. Er staat nog meer op stapel, men mompelt er over dat ook alle stadspoorten gesloopt zullen worden en het stadsbestuur is zelfs zover gekomen dat sloop als een bevrijding wordt voorgesteld en de namen van de plannenmakers een ereplaats moeten krijgen!

De gedacht dringt zich bij hem op om weg te trekken uit zijn vaderstad, naar de havens in het westen. In Holland is gemakkelijker aan werk te komen, metselaars worden daar in ieder geval veel gevraagd; hij denkt aan zijn vroegere buurman die al twee jaar in Amsterdam een goeie baan heeft. Hier blijft het armoe en met het verdwijnen van de burcht zal het er beslíst niet beter op worden! Het is eerder een teken aan de wand, de hoge heren met hun franse relaties zien er ook geen gat meer in. De opbrengst van deze tufsteen hier is hooguit een druppel op de gloeiende plaat! Die hele afbraak is een financieel spelletje geweest! Men gunt de stad Nijmegen geen indrukwekkende historie, geen ereplaats, alleen puin!

Mokerslagen dreunen nu regelmatig en stenen vallen naar beneden, worden daar op de karren geladen en de trekpaarden sukkelend dan langzaam met het vrachtje de Voerweg af richting Waalkade... Schepen brengen tenslotte het puin naar Haarlem waar alles fijngemalen over straten en wegen in de verre omgeving kan worden uitgestrooid.

Spelende kinderen die tegen de voerman zwaaien weten niet dat ze in een nog onbelangrijkere stad zullen wonen nu aan een historisch tijdvak op een barbaarse manier een einde wordt gemaakt.

Gerrit van der Poort wilt best zijn geboortestad verlaten maar begrijpt dat het niet gemakkelijk zal zijn. Als je altijd aan de Voerweg hebt gewoond, de heuvels en bossen kent en er met je vader en grootvader wandelde, dan wordt er een stuk uit je leven gescheurd als je hier weggaat voorgoed. Alles zal veranderen en alleen herinnering zal overblijven.

Als hij na het avondeten op een bankje voor zijn huis zit en naar het puin aan de overkant kijkt, dan blijft de vraag in zijn hoofd hameren: 'Wat ga ik doen als straks de sloop van deze burcht voltooid is?...' Hij komt er niet uit.

De volgende dag hoort hij van zijn baas dat enkele delen van het complex blijven staan. De ronde kapel waar ze nu hun gereedschappen in zetten als het avond wordt en ook de andere kapel aan de oostkant; dat zal niet meevallen, want het schijnt dat die nu al behoorlijk gestut moet worden. Er komen extra kosten bij en daar voelt zijn baas weinig voor en liever laat hij de hele boel in elkaar donderen. Laat die verwaande opdrachtgevers met hun franse woordjes dat zaakje maar zelf opknappen! Hij heeft al genoeg te stellen met de schippers die het puin naar het westen vervoeren en steeds proberen de kosten op te drijven; hij zal ze vanaf nu wel eens anders gaan aanpakken!

Om nu nog gebouwen te sparen, daar ziet niemand het nut van in. De hele boel hier is al een verloren zaak!

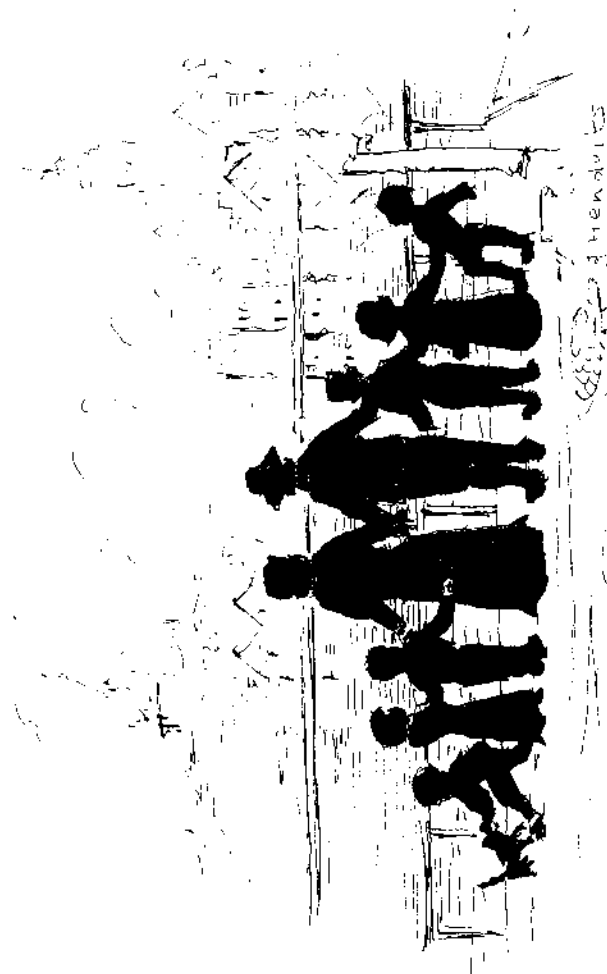
De muren van de bovenwal mogen maar tot het maaiveld worden afgebroken om verzakkingen te voorkomen. Van der Poort heeft echter sterk het vermoeden dat minder interessante stenen door de sloper eenvoudig maar over het hoofd worden gezien.

Als zijn dochttertje hem tegen de middag een pannetje met eten komt brengen en de baas haar ziet, zegt hij: "Hé, van der Poort, is da kiend fan jullie?" Als de vader knikt gaat hij verder: "Nou ge meugt da dernje oek wel's 'n neei kleidje gève..." Als van der Poort zijn oudste dochttertje daar ziet staan in haar versleten jurkje voelt hij zich erg ongelukkig. Woorden komen soms hard aan... een antwoord geven is dan ook onmogelijk. Het 'dernje' blijft intussen geduldig wachten tot haar pa het pannetje zwijgend heeft leeggelepeld en na een kusje begint ze weer aan de weg naar huis.

Dan neemt van der Poort definitief het besluit, weg uit deze stad en werk zoeken in het westen van het land.

Met de hulp van zijn vrouw schrijft hij nog diezelfde avond een brief naar zijn vroegere buurman in Amsterdam en nòg enige dagen later begint dit schrijven de tocht per postkoets naar Holland en zal de start zijn van een grote verandering in hun leven.

Intussen gaat de sloop van het Valkhof door. Tot grote ergernis van het stadsbestuur en vele burgers wordt nu pas bekend dat enige dagen geleden de oostelijke kapel is ingestort terwijl men belendende muren aan het slopen was. Het gebeurde onverwacht... van der Poort weet wel beter! Bij de ronde kapel aan de westkant heeft men eenvoudig een hele muur weggehaald zodat men de handkarren naar binnen kon

rijden... Er gebeuren wel meer vreemde dingen; alles wat gevonden wordt verdwijnt gewoon spoorloos. Kijk, dan vertel je natuurlijk zelf ook niets meer als er iets tussen het puin te voorschijn komt.

Van der Poort vond gisteren een mooi armbandje en ongemerkt smokkelde hij het mee naar huis.. Het bleek van goud te zijn en er was duidelijk een naam in te lezen, 'Catharina'.

Enkele weken later ontvangt de familie bericht uit Amsterdam. Werk in het vooruitzicht als ze spoedig komen! Nu raakt alles in een stroomversnelling. Voor de Valkhofheuvel helemaal kaal is vertrekt het gezin met hun bezittingen op een kar geladen, in de vroege morgen naar beter oorden.

Als zij op de gierpont naar de overkant drijven kijken zij nog één keer naar de Valkhofheuvel waar vlakbij hun huis stond. Van hieruit is pas duidelijk te zien hoe het aanzicht van hun vaderstad al gruwelijk is geschonden. Dan spelen de klokken van de Sint Stevenstoren en is het precies acht uur; de laatste keer dat ze dit horen....

Eenmaal in Lent begint de lange weg naar een nieuwe toekomst.

Weken later als van der Poort in Amsterdam naar zijn werk gaat, ziet hij dat in de Kalverstraat het wegdek opnieuw wordt verhard. Met grote passen stapt hij voorbij en heeft niet in de gaten dat de werklieden daarvoor puin gebruiken dat door hem op het Valkhof met de moker omlaag werd geslagen....

Maar goed dat stenen niet kunnen spreken!

uit: "Twaalf Valkhofverhalen".

Hein van Brienem.

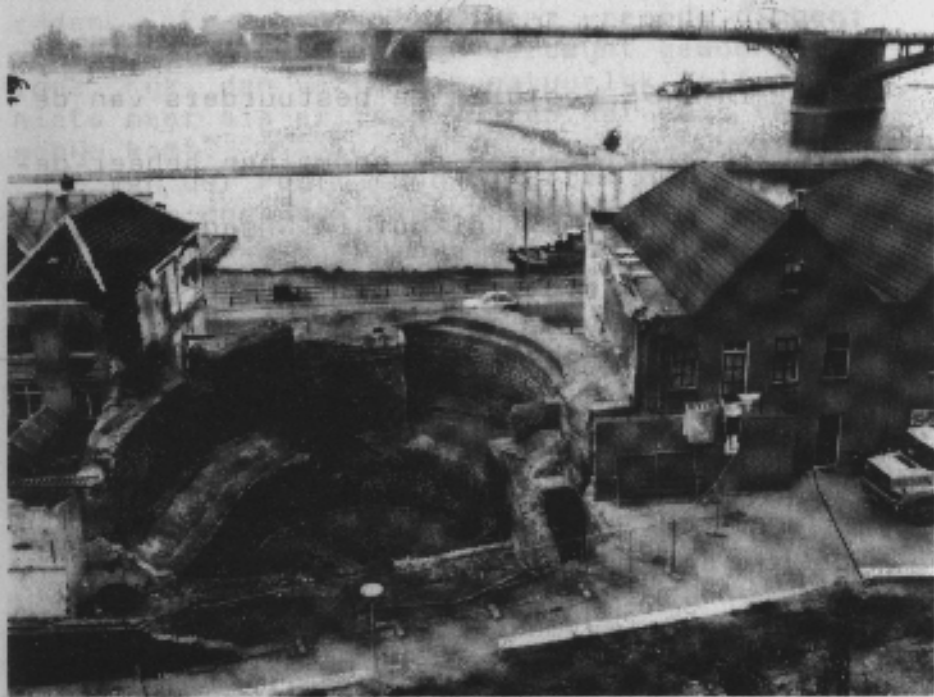
NASCHRIFT

In 1795 besloten de bestuurders van de provincie Gelderland de onder hun beheer gestelde burcht HET Valkhof in Nijmegen te slopen. Dit besluit leidde tot de afbraak van nagenoeg het gehele gebouwencomplex in de jaren 1796/1797.

Deze sloop kreeg in 1985 een vervolg. De nog onder het maaiveld aanwezige resten van de N.O.-walmuur werden weggehaald om een doorgang te forceren voor een trapje. Ook andere nog in het park aanwezige burchtfragmenten verdwenen uit het park.

De nog bestaande putten werden met puin vol gestort!

NIJHEEGS BASTION

foto: Antoon Janssen.

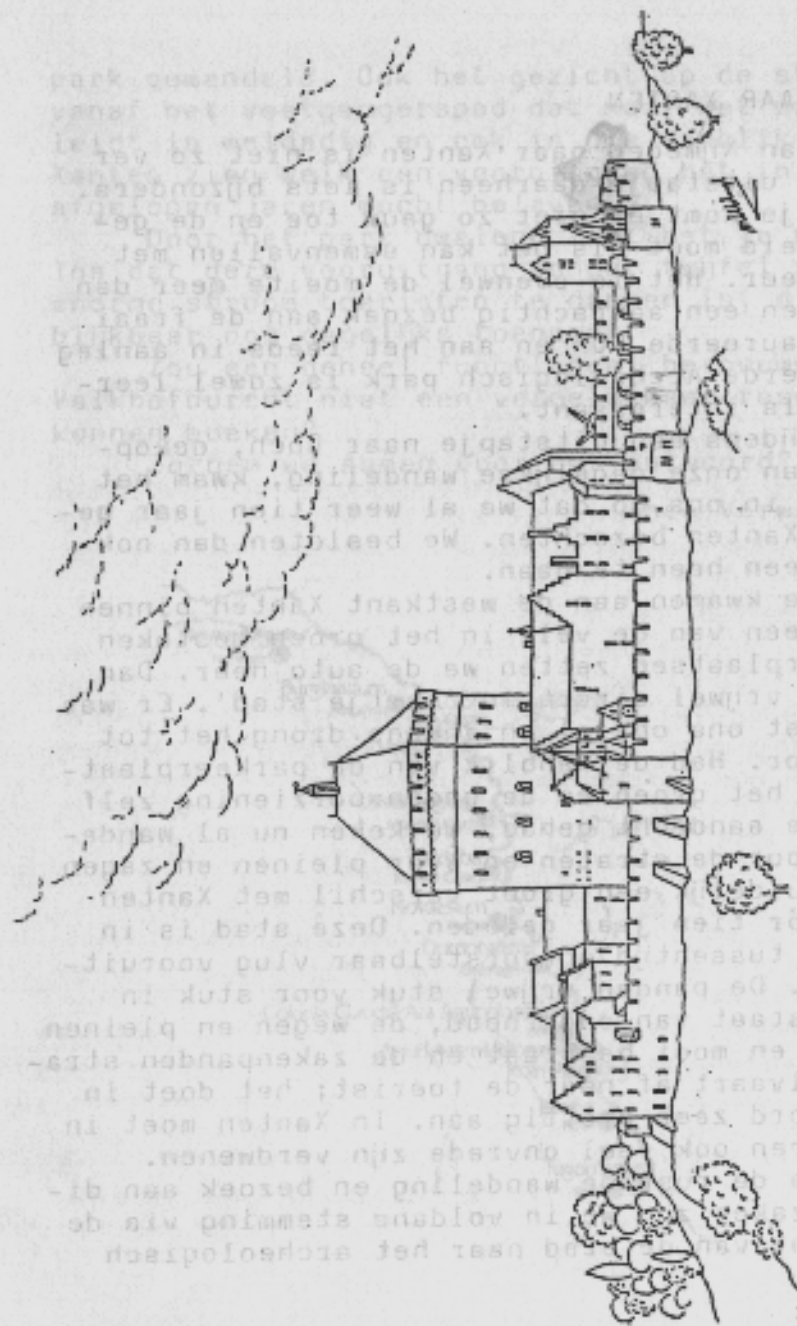
Het onlangs zichtbaar geworden bastion, deel van de beneden-wal rond het Valkhof.

Wat nu? Maar weer opruimen zoals hier de laatste jaren gebruikelijk is geworden?

Nijmegen, let op Uw zaak! Dit is een stuk Valkhofgeschiedenis! En we gaan toch niet weer de verhaaltjes geloven van onoverkomelijke kosten en onmogelijk te verkrijgen subsidies?

De Valkhofvereniging kan hier niet meer zijgend toezien!

Hein van Brienen.

Maurice Vollebregt uit Dodewaard (15) tekende voor ons het Valkhof. Hij is tevens het jongste lid van de vereniging en... razend enthousiast!!

EVEN NAAR XANTEN

Van Nijmegen naar Xanten is niet zo ver en een uitstapje daarheen is iets bijzonders. Maar, je komt er niet zo gauw toe en de gelegenheid moet als het kan samenvallen met mooi weer. Het is evenwel de moeite meer dan waard en een aandachtig bezoek aan de fraai gerestaureerde DOM en aan het reeds in aanleg gevorderde Archeologisch park is zowel leerzaam als interessant.

Tijdens een uitstapje naar Goch, gekoppeld aan onze dagelijkse wandeling, kwam het ineens in ons op dat we al weer tien jaar geleden Xanten bezochten. We besloten dan ook er meteen heen te gaan.

We kwamen aan de westkant Xanten binnen en op een van de vele in het groen gestoken parkeerplaatsen zetten we de auto neer. Dan ben je vrijwel direct in 'hartje stad'. Er was iets dat ons opviel en ineens drong het tot ons door. Had de aanblik van de parkeerplaatsen in het groen en de groenvoorziening zelf al onze aandacht gehad, we keken nu al wandelend door de straten en over pleinen en zagen zeer duidelijk een groot verschil met Xanten van vóór tien jaar geleden. Deze stad is in in die tussentijd onvoorstelbaar vlug vooruitgegaan. De panden vrijwel stuk voor stuk in goede staat van onderhoud, de wegen en pleinen schoon en mooi bestraat en de zakenpanden stralen welvaart af naar de toerist; het doet in een woord zeer prettig aan. In Xanten moet in die jaren ook veel onvrede zijn verdwenen.

Na de rustige wandeling en bezoek aan diverse zaken zijn we in voldane stemming via de oostkant van de stad naar het archeologisch

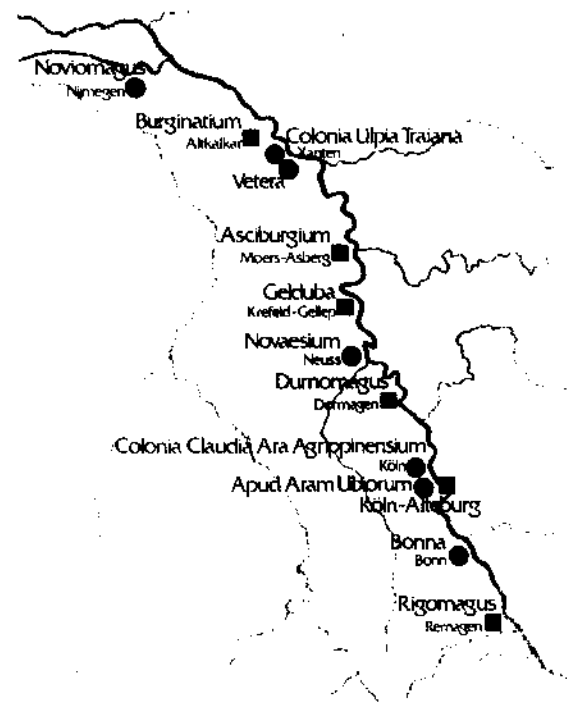
park gewandeld. Ook het gezicht op de stad vanaf het voetgangerspad dat naar het park leidt is weldadig en ook in die aanblik laat Xanten zien welk een vooruitgang het in de afgelopen jaren mocht beleven.

Door het park dwalend laat het je niet los dat deze vooruitgang zonder twijfel aan de enorme stroom toeristen te danken is, die ook blijkbaar nog dagelijks toeneemt.

Zou een geheel functioneel-herbouwde Valkhofburcht niet een vergelijkbaar resultaat kunnen boeken?

Zorgen we samen voor het antwoord?

Theo Verweij.

Het kasteel Batenburg

Van het kasteel Batenburg is vrijwel volledig te achterhalen wie de bezitters van deze heerlijkheid zijn geweest.

De eerst vermelde Batenburger was Diederik van Batenburg die in 1162 raadgever was in de dienst van Hendrik van Nassau, graaf van Gelre. Tot 1272 is dit geslacht in bezit gebleven van de heerlijkheid doordat ene Jonhanna, erfdochter der Batenburgers, huwde met Willem van Bronkhorst.

Vanaf 1408, toen Gijsbert van Bronkhorst het kasteel, Heerlijkheid, markt, tol en tienden aan zijn halfbroer Jan van Berlair, Heer van Helmond verpandde, heeft het zeer roerige tijden gekend. Batenburg werd diverse malen belegerd, veroverd en weer aan het geslacht Bronkhorst verkocht.

In 1534 kocht Herman van Bronkhorst de Heerlijkheid die vanaf 1523 in bezit van Karel van Gelre was geweest. Maar ook deze 16e eeuw bracht Batenburg nog geen rust.

De vier broers, Dirk, Gijsbert, Karel en Willem, zonen van Herman van Bronkhorst, waren trouwe aanhangers van Willem van Oranje in de strijd tegen het Spaanse bewind. Dirk en Gijsbert werden op bevel van Alva op 1 juni 1568 te Brussel onthoofd. Willem stierf bij Manpad in 1573 in een hinderlaag en Karel werd in 1580 door een spanjaard doodgestoken.

In 1630 kwam door het huwelijk van Johanna met Johan Graaf van Hoorne, de heerlijkheid in bezit van dit geslacht.

Het vorstenhuis Bentheim was tot het eind van Wereldoorlog II de eigenaar van de heerlijkheid, dat het door huwelijk in 1701 in bezit had gekregen.

De Burcht werd als oudste en mooiste van Gelderland beschouwd. Met zijn diepe slotgracht en stevige muren, heeft het kasteel menige aanval getrotseerd; want het einde van het kasteel is niet door belegering veroorzaakt.

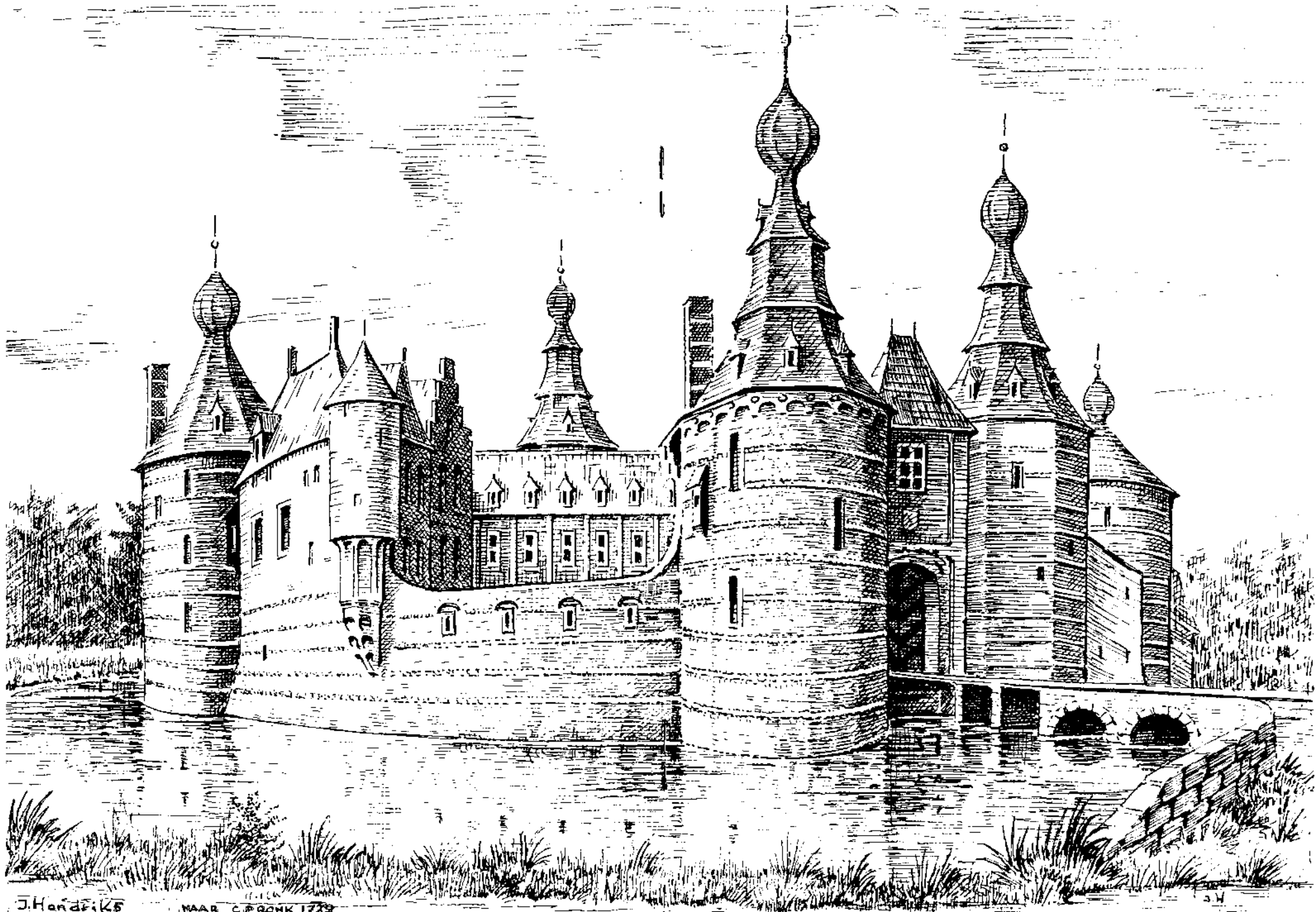
In "De aardbol", magazijn van hedendaagse land en volkenkunde, jaargang 1840, beschrijft men het kasteel als volgt:

In de zuidelijke toren bevond zich het z.g. bidkamertje waarvan de muren en het gewelf met azuurblauw geverfd waren en versierd met bijbelspreuken in gouden letters. In het gewelf las men: "God is mijn Horen, Bat en Borgh".

Boven de poort van de brug zag men vroeger een steen, waarop in oud-gotische letters te lezen was dat het slot in 327 op de fundamenten werd gebouwd van een tempel die aan Mars Victor was gewijd. Deze steen is door een der vorsten van Bentheim medegenomen naar Steinfurt evenals vier stukken geschut.

De muren die het slot omgaven waren zo geweldig dik dat daar zelfs vertrekjes en trappen in waren gemetseld die tot onder het dak opliepen. Recht voor de grote of hoofdboort vond men een zeer fraaie deur die toegang gaf tot een diepe put. Het water hiervan was door de eerste bisschop van Utrecht, Willibrord gewijd en naar men zei had dit een koortsverdrijvende geneeskracht.

Inwendig had het kasteel een ruime plaats en vele ruime en prachtige vertrekken. De riddersaal was voorzien van een keur van wapenen uit de middeleeuwen. De overige zalen waren ook

rijk gemeubileerd en voorzien van hoogwaardige kunststukken alsook een opvolgende reeks met afbeeldingen van de voorgaande bezitters der heerlijkheid. Gobelins, waarvan een de onthoofding van de graven van Hoorne te Brussel voorstelde, waren uitzonderlijk fraai.

Onder het gebouw waren grote overwelfde en 'bom'-vrije kelders aanwezig die van stookplaatsen en schietgaten waren voorzien.

Enkele gegevens tot slot. Gedurende het beleg van het kasteel door Albert van Saksen in 1497, ontstond enige schade die echter geheel hersteld kon worden.

Tijdens gevechten in de spaanse bezetting bleef het kasteel voor een deel intact en werd in 1595 weer in de oude staat teruggebracht.

Toen in 1795 de Fransen in Batenburg waren beleefde het kasteel zijn ondergang. Door onvoorzichtigheid van een franse ambulance brak er brand uit en omdat de fransen de pomp hadden afgebroken kon men niet blussen, aldus de toenmalige slotvoogdes. Volgens haar is het kasteel opzettelijk in brand gestoken. Zij verbleef nog enige tijd in het gebouw, maar het is geleidelijk in verval geraakt.

Het is thans eigendom van "Vrienden van Gelderse kastelen".

Bron: "Het land tussen Maas en Waal" J.H.Manders.
"De aardbol" M.L.Hendriks.

middenplaat: KASTEEL TE BATENBURG Joh.Hendriks
naar C.Pronk.

DE VALKHOF 'AFFAIRE

Eén juli 1987. Architectendag op het Valkhof. Een klein groepje mensen stond geduldig te luisteren naar enkele ambtelijke personen bij de Valkhofkapel.

Wij, ook daar aanwezig, waren verbaasd over de zorg die hier recht voor z'n raap werd uitgesproken over 'de tuinkamer'.

Dom als wij zijn was ons niet direct duidelijk wat men met 'tuinkamer' bedoelde, maar in het bloedserieuze gesprek bleek al gauw dat met 'tuinkamer' het Valkhof werd bedoeld. U zult zeggen, wie heeft dat nu weer uitgevonden? Kijk, wat wij uit die discussie meekregen was dat men besloten-openheid bedoelde. U weet wel, zo in de geest van twee enorme keien die hier ergens in de stad liggen, aan één kant een beetje glad geslepen en zo het 'heden en verleden' voorstellen. Volgens deze moderne opvatting beoordelen zij het Valkhof. Volgens hen was dit een 'juweeltje' en aan deze tuinkamer mocht nooit meer iets veranderd worden. Hier was natuurlijk absoluut geen plaats voor een somber dreigend bouwwerk uit een tijd toen alle mensen nog slaaf waren van één keizer!

Een heer die wij bewonderde om zijn welbespraaktheid, vertelde dat ook hij tegen een herbouw van het Valkhof was maar een uitleg van de contouren wel goed kon vinden.

Wat zegt U? Een contourenuitleg? Oh, daar moet je vreselijk voorzichtig mee zijn; er wordt zo gauw een glijbaantje bijgezet...en je hebt al het begin van een pretpark en dat mag men deze prachtige tuinkamer niet aandoen...!

Wij als toeschouwer waren sprakeloos bij zoveel eerlijke zorg en we probeerden de nog altijd niet teruggebrachte burchtfragmenten vergevend uit onze herinnering te schuiven. Helaas.....

Enkele weken later reden vracht- en woonwagens over perken, door struiken, werden er tenten en podia gezet, zelfs een echte 'bar' straalde op het gazon en het ontbrekende toilet werd bij de bomen gevonden en zowaar toverde men de 'tuinkamer' om in een waar pretpark!

Bedroefd dachten we terug aan de ambtelijke heren en architecten die wij zo graag ons respect wilden geven maar nu nergens meer te zien of te horen waren....

Toen kwam de regen...De putten, wellicht niet berekend op een aanvoer van deze enorme hoeveelheden afstromend tentenwater gaven borrelend de geest en de Valkhofkapel stroomde vol water. Tijdens de feestweken herhaalde dit natte feestgebeuren zich nog enkele malen zodat dus meerdere keren de toeristen en de toezichthouders met of zonder paraplu haastig de benen moesten nemen.

Omdat de technische benaming van het geheel dichtgeslibde puttenstelsel niet duidelijk of ondeskundig overkwam of ontvangen werd, is ons vriendelijk verzoek meerdere malen herhaald moeten worden en na enkele weken werden de putten leeggezogen. We blijven echter zitten met een mogelijke herhaling.

Sindsdien zijn we rijper geworden!

Het verbaasde ons dan ook niet te horen dat de overheid met f.15.000 in de hand klaar stond om de 'Valkhofvuurwerkfestiviteiten' rond de zomerkermis te sponsoren. En in ieder geval weten wij nu wat men met 'besloten-openheid' bedoelde.

Aan de z.g.'erepoort' van het Valkhofbruggetje hing tijdens de vierdaagse een spandoek op wij lazen en begrepen:

!"DE VALKHOF AFFAIRE"!

Hein v.Brienen

foto; Ernst Okkels.

GEHOORD EN VOOR U OPGESCHREVEN

Een dame en heer tot de toezichthouder;
"Mijnheer, ze zeggen dat Karel de Grote hier nooit is geweest, wist U dat?"
"Ja, ik heb die klok horen luiden.."
"Nou moet U mij toch wel even serieus nemen hoor."
"Dat doe ik ook.."
"Nou luister dan, omdat hij nooit hier is geweest, kunt U niet de burcht van Karel de Grote opbouwen!"
"Wel de burcht van Barbarossa?"
"Ja natuurlijk, die wel."
"Nou dan doen we dat toch.."

Een jongen van een jaar of tien;
"Ging Karel de Grote vroeger naar de kerk?"
"Jazeker dat deed ie.."
"Ging ie hier naar de kerk?"
"Nee, hier niet.."
"Waarom ging ie hier niet naar de kerk?"
"Omdat dit kerkje gebouwd is toen Karel al dood was.."
"Daar snap ik niks van, toen was 't toch niet meer nodig..!"

Een moeder met twee volwassen zonen;
"Mijnheer, hebt U ook dat stukje in de telegraaf gelezen? Iemand beweerde daar dat Karel de Grote niet in Nijmegen is geweest omdat hier nooit iets van hem is gevonden!
Maar dat is toch helemaal geen bewijs mijnheer, ik heb mijn kinderen toch ook van jongs af aan geleerd om nooit waar dan ook rotsooi achter te laten..!"

Mijnheer, de oude burchtfragmenten die hier twee jaar geleden nog op het Valkhof lagen zijn ze-

ker door een of andere ambtenaar maar afgeschreven, schrijft U mij maar op als lid van Uw vereniging, dan gaan we samen proberen alles weer op zijn plaats terug te krijgen!

Ongelooflijk dat Barbarossa hier nog gelopen heeft...Hebben ze hier wel eens rode haren opgegraven?...

Het aller-mooiste hebben we zoals gebruikelijk voor het laatste bewaard:

Twee dames spraken ons in de kapel als nu volgt aan;

"Mijnheer, wij kregen dit boekje in handen van het archief op het Mariënburg, hier kijkt U maar... = VAN AUGUSTUS TOT BARBAROSSA =.
Op blz. vijf staat; 'De befaamde achthoekige kapel (ten onrechte vaak als karolingisch aangeduid) dateert uit circa 1030. Vermoedelijk was Keizer Koenraad II de opdrachtgever, want hij regeerde van o.a. 990-1039'.
Hoe kan dat nou? Keizerin Theophano sterft hier in 991 op het Valkhof, haar zoon Otto III en Hendrik II worden helemaal overgeslagen!"...

"Och mevrouw misschien een kleine vergissing.."

"Een vergissing Mijnheer? Nou moet U toch eens luisteren. Delahaye die hier vroeger op het archief werkte heeft Karel de Grote al weggesmokkeld, nu is er al weer een ander bezig om keizerin Theophano en Otto III te laten verdwijnen, Houden ze hier op het archief soms af en toe opruiming?"...

Wij wisten geen antwoord...

Hein van Brienem.

OPGRAVINGEN OP HET VALKHOF DEEL I

De laatste maanden staat Nijmegen weer nationaal in de belangstelling met de opgraven muurresten aan de Waalkade. De vraag wat er precies met die romeinse muurresten moet gebeuren vormt nu het onderwerp van talloze gesprekken. Wat minder in de aandacht staat de blootlegging van de stratenmakerstoren aan de voet van het Valkhof.

Ook in vroeger tijden zijn er opgravingen uitgevoerd. Deze vormden ten aanzien van de geschiedenis van de stad Nijmegen elk een stukje van de gehele puzzel.

Ik wil het met U hebben over de opgravingen op het Valkhof aan het eind van de vorige eeuw door de Duitse kunsthistoricus, Konrad Plath. Deze man stelde in 1894 een onderzoek in naar de funderingen van de St.Nicolaaskapel, (Plath spreekt ten onrechte van de 'Karolingische kapel'; auteur.)

Bij dit onderzoek was ook de nijmeegse stadsarchitect J.J.Weve aanwezig. Weve heeft later zelf ook opgravingen verricht en de resultaten hiervan gepubliceerd.

Wij houden ons nu echter bezig met Konrad Plath. Hij heeft de resultaten van zijn opgravingen op het Valkhof uiteengezet in het boek: 'Het Valkhof te Nijmegen en de nieuwste opgravingen.(Amsterdam 1898)'. Centraal stond bij het onderzoek van Plath de vraag wanneer de St.Nicolaaskapel gesticht was.

Nadat in de Betouw de St.Nicolaaskapel voor een romeins gebouw van de derde of vierde eeuw na Christus gehouden had, wezen Oltmans en Herrmann haar afkomstig uit de achtste of negende eeuw.

Dit terwijl George Humann haar ontstaan in de tiende of elfde eeuw en Reber zelfs in de twaalfde eeuw plaatste. Zo was de oorsprong van de kapel in 1894 onduidelijk.

Plath en zijn medewerkers gingen als volgt te werk.

Eerst werden aan de buitenkant rondom de kapel de fundamenteen blootgelegd tot op de natuurlijke grondlaag. Bijna overal vertoonde zich nu het oorspronkelijke uit tufsteen bestaande fundament dat geheel onaangetast was. Nauwkeurige onderzoekingen van dit fundament en van de omliggende bodem wezen volgens Plath met zekerheid de karolingische oorsprong van de kapel aan. Sinds 1100 jaren werd dit fundament weer blootgesteld aan het licht. Volgens Plath betekende deze opgraving als het ware het terugvinden van een echt oorspronkelijk handschrift uit het verleden. Bij deze onderzoekingen traden niet alleen de dagen van de karolingers naar voren maar ook de tijden van de romeinse nederzetting. Drie of zelfs vier verschillende bouwperiodes waren te herkennen. Onder de vondsten bevonden zich onder andere brokstukken van een dikke romeinse zuil van gepolijst rood marmer. Bovendien brachten onverwachte ontdekkingen nieuwe belangrijke gegevens aan het licht over de laat-frankische periode.

Op een onbekend tijdstip heeft volgens Plath een geweldige verwoesting er voor gezorgd dat op enkele plaatsen omvangrijke herstellingswerken noodzakelijk waren voor de kapel. De oorzaak van de verwoesting bleef onbekend.

De opgravingen aan de binnenkant van de kapel brachten nog veel meer nieuwe ontdekkin-

gen. Op een vroeger tijdstip was hier al eens gegraven maar op een verkeerde plek en daardoor tevergeefs.

Plath stak met eigen hand de eerste spade in de grond vlak naast een pilaar van het achthoekige binnenruim. Hij hoopte de oorspronkelijke vloerhoogte terug te vinden die nu nog verborgen lag onder al het puin dat in de loop der tijden er op was gegooid. Al spoedig vertoonde zich niet één oudere vloerbodem, maar vier en uit verschillende tijdperken. (De vloer van de St. Nicolaaskapel lag in de vorige eeuw 66 cm. hoger dan nu. De huidige vloer bevindt zich op het niveau van het oudste deel dat Plath en Weve hebben blootgelegd; auteur).

Als door toeval had elke verandering, waaraan de kapel in de loop der tijden onderworpen was geweest, een deel van het vorige gespaard. De resten van de vloerdelen waren groot genoeg om de gehele toestand te kunnen reconstrueren. De opgraving heeft ons een tamelijk jonge vloerbedekking nagelaten.

Voornamelijk tussen de beide noordelijke pijlers bevond zich boven het fundament een zorgvuldig aangelegde vloer. Deze bestond uit vlakke zwart, wit en rood gekleurde, gebakken tegels in de vorm van een schaakbord. De verdere blootlegging toonde aan dat elke pijler op zichzelf niet op een eigen fundament was gebouwd. Om het verzakken van een der pijlers te voorkomen was eerst een ringvormig fundament voor alle pijlers tesamen aangelegd. Dank zij de zorg van de frankische bouwmeesters is de binnenste achthoek van de kapel tot op de dag van vandaag gespaard gebleven; dit ondanks veranderingen aan de buitenmuren.

Binnen tegenover de kapelingang bevond

zich tussen de pijlers een tot dan toe volkomen onbekend altaar. Onder een van de pijlers werd een oud romeins fundament ontdekt waar bovenop de frankische bouwmeesters zijn verder gegaan met hun bouw. Voorts bleek dat een derde deel van de oorspronkelijke pijlerhoogte was bedolven door de puinhopen. Dit gaf het gebouw in vroeger tijden een lomp uiterlijk.

Plath spreekt vervolgens van een nog grotere ontdekking die hij deed op één van de eerste opgravingsdagen. De uitgraving van de benedenhal had aangetoond dat haar oorspronkelijke vloer veel dieper lag dan de laatst gebruikte. De nieuwe ontdekking bewees nu hetzelfde wat betreft de bovenhal. Plath zag dat het metselwerk beneden de zuilen tussen de pijlers van de hoofdbogen later ingelast moest zijn. Op zijn aandringen werd dit metselwerk uitgebrouwen. Toen zag men inderdaad de oorspronkelijke bepleistering. Als deze opgevulde muur er later tussen gemetseld was, dan was ook de daarop steunende zuil en de kleine bogen welke hierop rusten niet oorspronkelijk concludeerde Plath. Door deze ontdekking twijfelde hij niet meer aan de tijdsbepaling van de kapel. De vorm van de zuilen had vroegere onderzoekers verraad. Zij plaatsten deze kapel naar een latere tijd dan de karolingische.

De Kapel moest dan ook gesticht zijn in de eerste regeringsjaren van Karel de Grote. Reeds in 777 werd de Nijmeegse palts in de oorkonden beschreven, aldus Plath.

Door inlassing van de boogvullingen waren de oorspronkelijke hoge en slanke boogopeningen aanmerkelijk verkort. Daardoor waren ze lomp en wanstaltig geworden. De bouwmeester van de verbouwing heeft getracht deze onguns-

tige indruk weg te werken door de inlassing van kleine dubbele bogen en de dunne zuilen. Men heeft bijna duizend jaar lang zijn veranderingen niet bespeurd.

Plath pleitte er voor dat het werk van de vroegere bouwmeester behouden moest blijven. Slechts in de benedenhal diende het karolingische gedeelte hersteld te worden. Bovendien vond Plath het belangrijk dat de geschiedenis van de Duitse keizerlijke palts onderzocht werd en dat hopelijk daarbij evenveel succes geboekt zou worden als met de opgravingen op het Valkhof. De toenemende verdrijving van deze geschiedbronnen (keizerlijke palts) vroeg om een snelle en volledige ontsluiting.

Met behulp van de resultaten hield Plath een pleidooi voor de restauratie van de St. Nicolaaskapel. Het Nijmeegse gemeentebestuur trok zich weinig aan van Plaths woorden. Mede omdat hij in zijn boek 'Het Valkhof' een nationalistische verheerlijking van de duitse rijksgeschiedenis uitstalde rond de Valkhofburcht.

Pas in 1900 liet het nijmeegs gemeentebestuur een restauratieplan van de St. Nicolaaskapel opstellen en wel door stadsarchitect Weve.

Ik sluit hierbij de beschrijving van Plaths opgravingen op het Valkhof af.

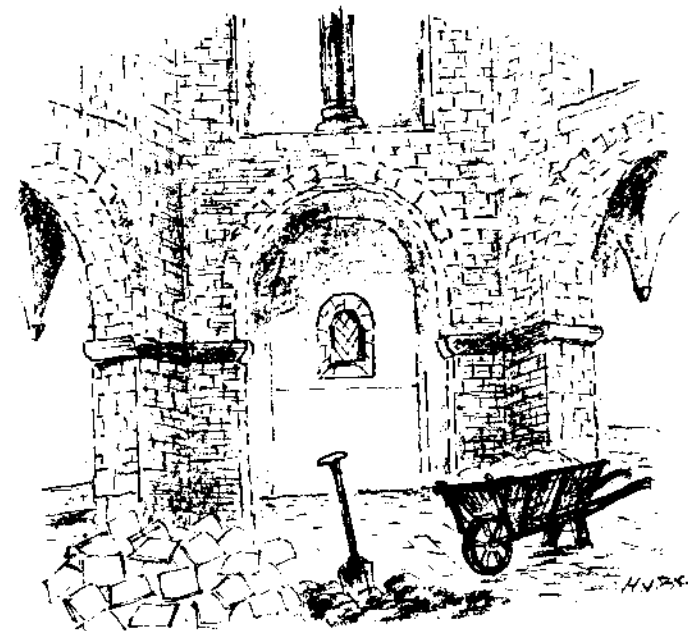
In de loop van de twintigste eeuw volgden meerdere opgravingen op het Valkhof.

Vergeleken met de twintigste eeuw moesten onderzoekers in vroegere tijden vaak onder primitieve omstandigheden hun werk uitvoeren. Tegenwoordig kan elke onderzoeker bij zijn werkzaamheden gebruik maken van allerlei technische hulpmiddelen, die zelfs snel achterhaald

worden door weer betere en verfijnde apparatuur.

In hun tijd hadden bijvoorbeeld Plath en Weve evenwel de volledige steun van het nijmeegse gemeentebestuur. Niet zonder reden werd toen geld uitgegeven om 'hun' Nijmegen te promoten.

Robert Spanings.

EXTRA MEDEDELING VAN DE LEDENADMINISTRATIE

De Valkhofvereniging kan zich gelukkig prijzen met een groot ledenbestand, dat bovendien snel in omvang toeneemt. Momenteel worden jaarlijks meer dan 100 nieuwe leden ingeschreven.

Sommigen van hen verkeren in de veronderstelling dat het lidmaatschapsjaar aanvangt (en eindigt) op de datum van aanmelding. Dit is niet juist! Voor alle duidelijkheid: HET LIDMAATSCHAPSJAAR VALT SAMEN MET HET KALENDERJAAR.

Indien iemand in 1987 lid wordt, dan heeft hij/zij de keuze uit:

- lidmaatschap met inbegrip van 1987 (m.a.w. vanaf 1 januari 1987), of
- lidmaatschap ingaande met het eerst komend kalenderjaar (m.a.w. vanaf 1 januari 1988)

Kiest men voor de eerste mogelijkheid, dan worden alle in 1987 verschenen nummers van Valkhofnieuws toegezonden. Uiteraard vindt verzending pas plaats na ontvangst van het contributiebedrag op rekeningnummer 4438363 t.n.v. Valkhofvereniging, Postbus 1390, 6501 BJ Nijmegen, danwel na kontante betaling.

De acceptgirokaart voor het nieuwe lidmaatschapsjaar wordt steeds samen met Valkhofnieuws nummer 4 (het Kerstnummer) van het lopende jaar verzonden. Daardoor is men ruimschoots in de gelegenheid tijdig (d.w.z. vóór 31 januari) de contributie te voldoen. Deze

jaarlijkse contributie is zonder meer laag te noemen:

f 12,50 voor leden onder 18 jaar of boven 65 jaar

f 20,00 voor de overige leden.

Wij kunnen dit slechts handhaven, indien deze bedragen tijdig op onze rekening worden overgemaakt. Het versturen van herinneringen is een kostbare zaak, temeer daar het geen "partijen-post" betreft. Ook het nasturen van nummers van Valkhofnieuws brengt, behalve veel extra werk, hoge kosten met zich mee.

Wij rekenen op Uw medewerking.

G.Hermans
ledenadministratie

VALKHOFNIEUWTJES

* Momenteel wordt hard gewerkt aan de heruitgave van de interessantste delen uit de eerste zeven exemplaren van Valkhofnieuws, verschenen in de jaren 1979 t/m 1981. In het Kerstnummer kunt U hierover meer lezen.

* Het HTS-rapport, waarover in het verslag van de jaarvergadering werd gesproken (zie elders in dit nummer), is inmiddels verschenen. In het volgende Valkhofnieuws wordt hieraan extra aandacht besteed.

G.Hermans

DE VALKHOFKAPEL OPNIEUW IN DE BELANGSTELLING

Op vrijdagmorgen 1 mei vertrok om kwart over negen vanuit de Valkhofkapel een groep wandelaars naar Kevelaar. Hun wens was, bij het bezoek van de Paus op 2 mei aan deze bedevaartsplaats, aanwezig te zijn.

Een bonte verzameling vlaggen van steden uit onze omgeving werd megedragen. Men had de St.Nicolaaskapel te Nijmegen als startplaats gekozen, omdat zoals men weet, St.Nicolaas altijd ook als patroon van reizenden wordt vereerd.

Na een korte toespraak door Pater van der Lee, waarbij de deelnemers onder de schutse van de goed-heilig-man werden geplaatst en die intussen ook voor goed wandelweer had gezorgd, begon de lange tocht van bijna zestig kilometers.

Gefotografeerd van alle kanten, liep de groep, overwegens vierdaagse-lopers zoals U wel zult begrijpen, via de stad door het Rijksweg de grens over in de richting Kevelaar.

Onderweg sloten zich meer en meer groepen bij hen aan die uit allerlei andere plaatsen waren vertrokken en zo bereikte men tegen de tijd van halftien in de avond het gewenste doel, waar men massaal binnenstroomde.

Ter geruststelling kunnen we U nog melden dat er onderweg geen uitvallers bij deze vakmensen waren, bij wie het lopen natuurlijk 'in de schoenen zit'.

Wij hebben onze schoenen nog eens goed nagekeken, maar bij ons zat het er jammer genoeg niet (meer) in. Alle gekheid op een stokje, zulke afstanden lopen blijft toch wel een prestatie..

Hein van Brienon.

Het begin van de lange tocht bij de St.Nicolaaskapel.
(Foto; Antoon Janssen.)

HET KWEKEN VAN BELANGSTELLING VOOR HET VALKHOF EN ZIJN GESCHIEDENIS IN DEMEEST RUIME ZIN.

Op zondag 14 juni in de namiddag trok voor het eerst sinds jaren weer een stille bidtocht door de stad. In afwijking van de vroegere route ging men nu ook over het Valkhof en langs de plaats waar eens Nijmegen's eerste kerk stond die de voorganger was van de St. Steven.

Zoals bij alle paltsen stond ook deze op keizerlijk territorium. Na de verpanding van de burcht in 1247 ontstond de Valkhofheuvel met muren en droge grachten. Daarbij werd de eerste stadskerk afgebroken en de huidige St. Stevenskerk, nieuw gebouwd in gebruik genomen. Dit gebeuren gaf zeker veel nijmegenaren in die tijd een bitter gevoel, omdat het kerkhof met de graven van familieleden achterbleef, erger nog, deels werd opgeruimd.

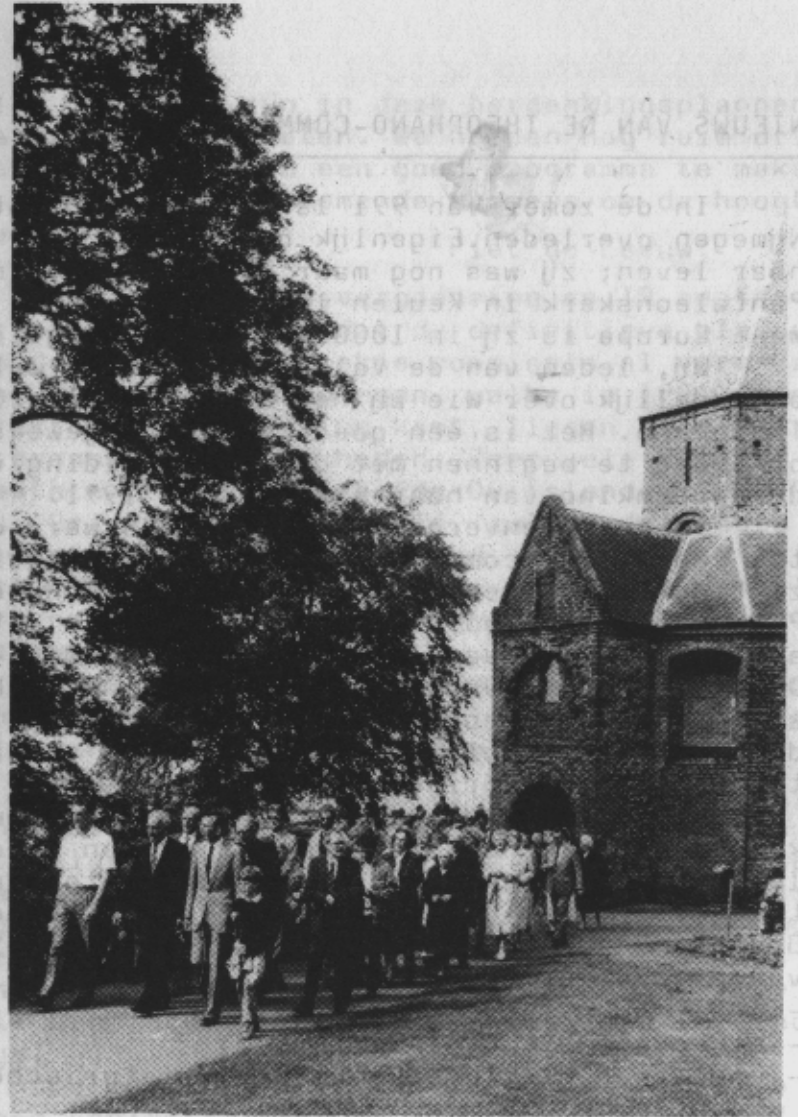
Men besloot daarom dat voortaan ieder jaar op de zondag na pinksteren (Drievuldigheidszondag), een processie vanuit de nieuwe kerk naar het vroegere kerkhof zou trekken als herinnering aan de overledenen.

Deze bidtocht vond nu weer plaats en men nam opnieuw het oude kerkhof bij de keizerlijke palts in de route op; dus een herstel van een stukje geschiedenis.

Voor onze vereniging is het alleen maar positief als het Valkhof telkens weer in de belangstelling staat. Het is een resultaat van jarenlang onvermoeid promoten via onze doelstellingen waarvan nummer twee luidt:

'Het kweken van belangstelling voor het Valkhof en zijn geschiedenis in de meest ruime zin.

Hein v.Brienen

Foto; Antoon Janssen.

Ontstond deze traditie uit een protest tegen het brutaal opruimen van de laatste rustplaats voor de meeste Nijmegenaren en hun voorouders?

NIEUWS VAN DE THEOPHANO-COMMISSIE

In de zomer van 991 is zij op de burcht in Nijmegen overleden. Eigenlijk ook in de zomer van haar leven; zij was nog maar 35 jaar oud. In de Pantaleonskerk in Keulen ligt zij begraven. In west Europa is zij in 1000 jaar niet vergeten.

Wij, leden van de Valkhofvereniging weten onmiddellijk over wie wij het hebben: Keizerin Theophano. Het is een goede gedachte geweest om tijdig te beginnen met de voorbereiding van de herdenking van haar sterfdag in 1991.

In de ledenvergadering van 1986 werd daartoe een kleine commissie samengesteld waarin zitting hebben de heren H.v.Brienen, A.Hubers, P.de Leeuw en A.Wolf. Deze commissie is meteen aan het werk gegaan. Al gauw bleek in West-Duitsland een levendige belangstelling te bestaan voor de Theophano-herdenking en vanaf medio 1986 heeft onze commissie dan ook contacten met Kleve, Würzburg en Dortmund.

Met Kleve begint zich een goede samenwerking af te tekenen; daar zijn en worden allerlei ideeën uitgewisseld over evenementen en activiteiten die voorts verder worden uitgewerkt. Over de volgende projecten gaat de commissie verder praten:

- een Ikonen-tentoonstelling;
- een expositie over Byzantium;
- concerten, lezingen en (kunst)-historische tochten;
- speciale artikelen in tijdschriften;
- uitzetten van een route in de wijde omgeving langs bouwwerken van rond het jaar 1000;
- deelnemen aan herdenkingsplechtigheden in Keulen.

Indien onze leden nog suggesties hebben,

welke dienstig zijn in deze herdenkingsplannen, laat ze ons dan weten. We hebben nog ruim drie jaar vóór 1991, om een goed programma te maken. Wij blijven U in de komende nummers op de hoogte houden.

Piet de Leeuw.

Bij een vervolg-vergadering op 19 september in Kleve, bleek dat de definitieve plannen van de duitse en griekse commissie al vorm kregen. Voor de stad Nijmegen, welke in 1991 in de directe belangstelling komt, liggen hier zeer interessante mogelijkheden. Zeer vele hooggeplaatste personen de beide Duitslanden, uit Polen, Griekenland en Italië, zullen de plaats willen bezoeken waar duizend jaar geleden Keizerin Theophano is overleden. Er wordt vanzelfsprekend verwacht dat Nijmegen zich hierin zal waarmaken.

Onze commissie heeft het initiatief genomen en wil de motor zijn om tot een passende realisering van deze herdenking te komen.

U zult begrijpen dat er nog een berg van hindernissen zal moeten worden genomen... en het zal niet eenvoudig zijn om over de in onze stad zo bekende argwaan, vooroordelen en prestige gerichte uitspraken heen te komen. De bedoeling van onze commissie is evenwel om tot een commissie van ontvangst te komen waartoe enkele prominenten uit Nederland worden uitgenodigd.

De herdenking van 1991 zal in het teken staan van: "Streven naar een verenigd Europa". Theophano zal hiervan het symbool zijn. Voor Nijmegen is dit weer een internationale opsteker.

Zoals eerder gezegd is, we houden U via Valkhofnieuws op de hoogte!

Hein van Brienen.

UIT DE LEDENADMINISTRATIE

In het voorjaar van 1986 meldde het 400-ste lid zich aan. Aan het einde van hetzelfde jaar kon het volgende honderdtal worden volgemaakt. Inmiddels is echter een nieuwe mijlpaal bereikt. In augustus van 1987 is het 600-ste Valkhof-lid ingeschreven.

Een dergelijk aantal zegt toch wel iets over het belang dat men hecht aan het voortbestaan van deze historisch en kultureel bijzondere plaats.

Dat het Valkhof ook bovenregionaal van betekenis is, kan worden afgeleid uit de zeer ruime belangstelling van inwoners uit het gehele land (en zelfs daarbuiten). Deze interesse weerspiegelt zich in het aantal en de herkomst van de recente leden.

Tussen half mei en eind september werden meer dan 90 mensen lid.

Smits	Weert
Roozenboom	Nijmegen
Leenders	Nijmegen
Boender	Nijmegen
van Agt	Nijmegen
Pot	Nijmegen
Rutten	Nijmegen
v.d.Bergh-Smits	Sittard
Coops	Beek bij Nijmegen
Hermens	Nijmegen
Marquardt	Mainz-Weisenau
Barten	Nijmegen
van Kolk	Nijmegen
Hemmer	Nijmegen
Brok	Breda
Peters	Nijmegen
v.Bergen	Nijmegen
Pauls	Nijmegen

v.Liessum	Nijmegen
Verweij	Whitby Ontario (Canada)
Peters	Nijmegen
v.Kerkhoff	Zaandam
Geertsen	H.Landstichting
Geertsen	Utrecht
Ermans	Beek bij Nijmegen
de Krijger	Nijmegen
v.Noordwijk	Doorwerth
v.Alphen	Delft
Soetekouw	Wageningen
Westacott	Nijmegen
Taalman	Rotterdam
Hammes	Nijmegen
Verhoeven	Nijmegen
Simons	Nijmegen
Rauh	Hurwenen
Kamper	Nijmegen
Steenvoorden-Nijhof	Noordwijk
v.Boekel	Nijmegen
Melsen	Nijmegen
Westerhuis	Den Helder
v.Hees	Nijmegen
Jansen	Nijmegen
Vos	Nijmegen
Diemer	Nijmegen
v.Velzen	Molenhoek
Maass	Deventer
v.Dieten-v.Onna	Nijmegen
Dalderup-Walraven	Achel-Hamont (België)
Kokke	Doorwerth
Hendriks	Nijmegen
Veermans	Sittard
v.d.Laar	Arnhem
Nelson	Nijmegen
v.Raaij	Nijmegen
Tuinhof	Nijmegen
Dirks-Knippling	Nijmegen